

Temat: Być obywatelem

Podstawa programowa:

4. Być obywatelem. Uczeń:

- 1) wyjaśnia, jak człowiek staje się obywatelem w sensie formalnym (prawo ziemi, prawo krwi, nadanie obywatelstwa);
- 2) podaje przykłady uprawnień i obowiązków, wynikających z posiadania polskiego obywatelstwa.

Kompetencje kluczowe:

- kompetencje społeczne i obywatelskie,
- porozumiewanie się w języku ojczystym.

Czas trwania: 1 godzina lekcyjna.

Skrócony opis lekcji

Uczniowie dowiadują się, w jaki sposób zostaje się obywatelem w sensie formalnym. Sporządzają plakat, na którym w sposób symboliczny przedstawiają informacje dotyczące pozyskiwania lub utraty obywatelstwa. Dowiadują się, co oznacza termin bezpaństwowiec i dlaczego brak obywatelstwa jest niekorzystny dla człowieka.

Cele lekcji:

- wyjaśnienie uczniom prawa ziemi i prawa krwi,
- dostarczenie uczniom wiedzy na temat konsekwencji pozostawania bezpaństwowcem,
- uświadomienie uczniom konieczności odróżniania obywatelstwa od przynależności narodowej,
- uświadomienie uczniom, jakie zapisy znajdują się w II rozdziale Konstytucji RP.

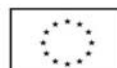

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Wydawnictwa Szkolne
i Pedagogiczne S.A.
Pomagamy uczyć

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Słowa kluczowe:

- obywatelstwo,
- obywatel,
- cudzoziemiec,
- *gastarbeiter*,
- repatriant,
- prawa i obowiązki obywatelskie,
- Konstytucja RP,
- Kompetencje społeczne i obywatelskie,
- porozumiewanie się w języku ojczystym.

Formy, metody i techniki:

- praca w zespołach,
- praca z tekstem,
- plakat,
- gra edukacyjna.

Oczekiwane rezultaty

Po zajęciach uczeń:

- wyjaśnia, na czym polega obywatelstwo i w jaki sposób się je nabywa,
- wyjaśnia kim jest cudzoziemiec, *gastarbeiter* i repatriant,
- wyjaśnia, z jakimi konsekwencjami wiąże się pozostawanie bezpaństwowcem,
- podaje przykłady uprawnień wynikających z posiadania polskiego obywatelstwa,
- wskazuje źródło wolności, praw i obowiązków polskiego obywatela.

Do prowadzenia zajęć niezbędne będą:

- stoliki ustawione w taki sposób, aby była możliwa praca w grupach 4-osobowych,
- papier pakowy, taśma malarska,

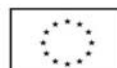

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Wydawnictwa Szkolne
i Pedagogiczne S.A.
Pomagamy uczyć

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

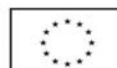
- komplet markerów dla każdego zespołu,
- kserokopie Materiału pomocniczego 1 dla zespołów i Materiału pomocniczego 3 dla uczniów,
- Konstytucja RP.

W celu przygotowania się do poprowadzenia zajęć należy:

- zapoznać się z ustawą o obywatelstwie,
- przygotować Konstytucję RP,
- przygotować plansze z nazwami instytucji z Materiału pomocniczego 2,
- przygotować kserokopie Materiału pomocniczego 1 i Materiału pomocniczego 3.

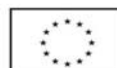
Proponowany przebieg zajęć

1. Rozpoczynając lekcję, nawiąż do zajęć o zbiorowościach i grupach społecznych, społecznościach i wspólnotach. Powiedz o tym, że już Arystoteles, starożytny myśliciel grecki, zauważył, że ludzie są istotami społecznymi i że ta lekcja jest szczególnie ważna, ponieważ dotyczy każdego. Można powiedzieć, że państwo skupia jedną z większych grup społecznych ludzi, którzy mają określone obowiązki i określone prawa, zwane obywatelskimi. Większość ludzi mieszkających w danym państwie to obywatele tego państwa. Chociaż są też inne sytuacje – można mieszkać w danym państwie i być obywatelem innego lub też nie być obywatelem żadnego. Powiedz, że na lekcji zastanowicie się nad tym, co znaczy „bycie obywatelem” i jak to się dzieje, że się nim zostaje.
2. Powiedz uczniom, że za chwilę dowiedzą się, na jakiej zasadzie jest wyznaczana przynależność do danej grupy państwowej, czyli **obywatelstwo**. Podziel uczniów na czteroosobowe zespoły i rozdaj im Materiał pomocniczy 1. Poproś, aby zapoznali się z jego treścią, a następnie przedstawili ją w formie plakatu. Kiedy uczniowie zaprezentują swoje prace, uzupełnij je, mówiąc, że z jednoczesnego zastosowania tych

dwóch reguł „prawa ziemi” i „prawa krwi” teoretycznie wynikać może automatyczne nadanie podwójnego obywatelstwa, gdy np. obywatelka Polski urodzi dziecko w USA, albo brak jakiegokolwiek obywatelstwa, gdy np. obywatelka USA urodzi dziecko w Polsce. W prawodawstwie wielu państw istnieją przepisy pozwalające uregulować podobne sytuacje. Podkreśl, że brak obywatelstwa jest uważany za sytuację bardzo niekorzystną i dlatego w zasadzie przynależność do grupy państwowej ma charakter przymusowy. „Każdy człowiek ma prawo do posiadania obywatelstwa. Nie wolno nikogo pozbawiać samowolnie obywatelstwa ani nikomu odmawiać prawa do zmiany obywatelstwa”. W ten zwięzły sposób Artykuł 15 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka przyznaje każdemu człowiekowi na świecie prawo do legalnego związku z państwem. „*Obywatelstwo jest podstawowym prawem człowieka, ni mniej, ni więcej, tylko prawem do posiadania praw*” powiedział w 1958 r. Prezes Sądu Najwyższego USA, Earl Warren, USA.

3. Być może nie każdy zdaje sobie sprawę z tego, jakie są korzyści z „bycia obywatelem”. Dlatego zaproponuj grę „Co by było, gdybym był bezpaństwowcem?”. Dziewięciu uczniom wręcz tabliczki z napisami instytucji z Materiału pomocniczego 2 wraz z instrukcją. Mają usiąść przy swoim stoliku, postawić tabliczkę z nazwą instytucji i zachowywać się zgodnie z instrukcją. Pozostali uczniowie będą bezpaństwowcami, którzy przychodzą z różnymi sprawami do tych instytucji. Niestety, niczego nie są w stanie załatwić. Po 10 minutach poproś uczniów o ich wrażenia po realizacji ćwiczenia – zapytaj, jak się czuli w roli odmawiających i w roli bezpaństwowców. Podsumuj ćwiczenie, korzystając z informacji zawartych w Materiale pomocniczym 3.
4. Zwróć uwagę uczniów, że należy wyraźnie odróżnić **obywatelstwo** od **przynależności narodowej**. Poczucie więzi narodowej i przynależności do narodu zależy od tego, **co czuje jednostka, z jakim narodem się utożsamia**. Można być obywatelem jakiegoś państwa, a przyznawać się do innej narodowości niż większość jego mieszkańców (np. do mniejszości narodowej).

5. Powiedz, że skoro już wiadomo, że nie jest korzystnie być bezpaństwowcem, warto wiedzieć, co konkretnie wiąże się z byciem obywatelem Polski. Wyjmij Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej i otwórz ją na rozdziale II i przeczytaj głośno: **Rozdział II. „Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela”**. Od artykułu 30 do artykułu 86 zapisane są w Konstytucji RP określone wolności, prawa oraz określone obowiązki zwane obywatelskimi. W niektórych artykułach używane są określenia „każdy” lub „wszyscy”, są jednak artykuły, w których wyraźnie zapis wskazuje na osoby będące obywatelami. Wyjaśnij, że termin „wolność” oznacza brak ingerencji państwa w dany obszar, zaś termin „prawo” wyznacza państwu konieczność zapewnienia korzystania obywateli z tego prawa. Przykładowo ponieważ mamy prawo do edukacji, państwo musi budować i wyposażać szkoły, kształcić nauczycieli.
6. Jako zadanie domowe poleć uczniom dokładne przeczytanie rozdziału II Konstytucji RP i wybranie z niego artykułów, w których wyraźnie podkreśla się, że dotyczą tylko obywateli, oraz przedstawienie ich w formie graficznej. Pracę należy uzupełnić numerem artykułu i jego treścią. Może być to afisz, forma albumu, gazetka ścienna, biuletyn – jeśli uczniowie wyrażają taką wolę, to mogą pracę wykonać zespołowo.
7. Podziękuj uczniom za ich zaangażowanie podczas lekcji. Kończąc zajęcia, zapytaj, co najbardziej zapadło im w pamięć – czego dowiedzieli się w czasie lekcji, o czym wcześniej nie wiedzieli.

Materiały pomocnicze

Materiał pomocniczy 1. Jak się zostaje obywatelem?

Materiał pomocniczy 2. Instrukcja do gry „Co by było, gdybym był bezpaństwowcem?”

Materiał pomocniczy 3. Co zyskujesz jako obywatel?

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Wydawnictwa Szkolne
i Pedagogiczne S.A.
Pomagamy uczyć

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

